

„Omnibus cooperatoriibus et lectoribus ephemeridis — *Igazság* — ad felicem huius operis evolutionem Benedictionem Apostolicam: Rómae, 1888, die 21. Maii. *XIII. Leo.*”

ELŐFIZETÉSI DÍJ: <i>Egy évre 2 fjt 20 kr.; vagy a list. róm. kath. papoknak 10 intentio olaszéve.</i> Megjelenik havonként egyszer.	SZERKESZTŐSÉG: Gy.-Ditróban. (Csikmegye), hova a lap szellemi részét illető küldemények intézendők. Kéziratok nem adatnak vissza.	KIADÓHIVATAL: Gy.-Ditróban, (könyvnyomda), hova a lap megrendelése, előfizetések, a közlőnő hirdetések, reklamáitók stb. küldendők. Hirdetési díj: 1 hasábolos garra, sora 2 kr., — 40 kr. föllyegőfj.

Izgatók.

Iuresa híreket olvashat az ember fia mai időben. Minden irányzat felé folytonosan erősödő haladás és kitartó törekvés észlelhető. Egyedül a hazafiasság erőnye az, melynél igazán elszomorító hanyatlás jelei tűnedeznek fel. Ott van pl. a vasköhi felháborító esete. Az oda való dászkal a magyar haza s a magyarságra nevelő a tudatlan, műveletlen népet s midőn e meghoesáthatlan átkos bűne őt a méltán megérdemelt szögyen-padra lerezholta, memyre-földre esküdözött, hogy ő magyarul nem tud, csakis anyanyelvén — és németül beszél, — csak ilyen nyelven szóljon hozzá, aki vele értekezni óhajt stb. pedig ezen ember a dévai magyar kir. állami tanító-képződelemben nyerte oklevelét, ott lett képesítve magyar, oláh és német tanítólvt iskolákra. És most megtagadja nyelvi ismeretét, hazudik, csak hogy vétkes érzelmét, s a magyar haza iránt élő gyűlöletét annál hathatósabban dobhassa világ elébe.

Népevelő, aki izgat! aki hazája, nemzete ellen működik! Hát ilyen is lehet?! Nem található az ilyenre méltó büntetés! Népevelő, aki hazafiasságra nevelő a népet, a tudatlan, műveletlen népet, melynek oktatójává tétetett. Hát még ilyen is van? Sajnos, de vannak ilyenek is. És miért van ez? Miért nem tisztul meg már egyszer a nemzeti élet kerti e mérges dudváktól? Mikor fogjuk megérni, hogy a nemzetiségi izgatók teljesen kirtassanak a föld színéről?! S mit kell tenné végből? Gyökereiben kell megtámadni az ürdög-fajzást. Magyát kell szakítani annak a tanító-képződék által. És hogyan? A képződékbe való felvételnél mindig elsőbbséget kell nyújtani azon itjoknak, kik csak a földi, iszkolai társadalmi körülményeik folytán elég biztosítékkal szolgálhatnak arra nézve, hogy gondolkozásuk nem lehet megmetyelvezve a hazafiatlan behatások által. Az ilyeneknek

legyen adva az elsőség az államsegélyek kiosztásában is, ha netalán tán előképeztetésk nem is lenne minden egyesnél a legkittünb. Főkövetelményül a vallásosság és hazafiasság tulajdonsága tétessék előtérbe. Így megszabadul az állam a kétes belsejű, de az állam költségen gondosan felnevelt izgatóktól, s a hazafiasság érzéseinek hanyatlása más melerbe fog szorítani. Egy izgató százakat metyelvezhet meg. Aki nemzetiségi türehtetlenséggel esordultig felt tanárok keze alatt művekedett a képezdelebe lépése előtt, abból a képezde legerősebb odadással sem fogja kivenni a már vérré vált töves eszmeiket.

Jéza Sándor.

Társadalmi betegségek.

(Folytatás és vége.)

V.

Társadalmi életünkön, más számtalan bajt és nyomortórságot okozó beteges kinövéseken, puffadt duzzadáson kívül, — retentő veszedelmes módon ragódiók az alkotmányos élettel járó sokféle választási korrupcio, vesztegetés.

Itt az éretlenség, önzés, érdek, személyes nagyravagyás, szemérmetlen hiaság, a hazafiaság leplébe burkolozott hamis ambicio stb. roppant pusztítókat visznek véghez, úgy, hogy a mai választási visszaélések valóságos rákfenéjévé lettek a keresztény társadalmak.

A választási visszaélések és vesztegetések árja ma már egészen tüdesapongva az alkotmányos élet megygün, feloldja a társadalmi rendet, megzavarja a maga medrében és mindenmispiságában nyugodtan, békésen és esdesen folydogáló közéletet, felveri a köznyugalmat, akadályozza a higgadt komolyságot igénylő közügyek fejlődését s néha hosszú időkre kiható és vérző sebeket ejt a nagy és főleg a kis társadalom testén.

A választási visszaélések a pálinka s más szeszes italokkal való vesztegetések által megmérgezik a társadalom egyedeinek vérért, megbénítják szerveinek fejlődését, elsatnyítják a nemzedéket, hülyévé, elkoreshaltá teszik a fajt, inficiálják az egész társadalom testét, módot, alkalmat nyújtanak az iszákosság, részeskedés és ezekből folyó társadalom-ellenes kihágásokra.

Hát ezeken kívül, kitudná leírni azon mélyre és messze kiható károkat és veszedelmeket, melyeket a társadalmat alkotó és összetartó erkölcsi és szellemi egységen a választási visszaélések ejtenek.

Minden lépés, mely a vallás-erkölcsiellenesség ellen irányul, minden törekvés, mely az emberek többé-kevésbbé művelt és fejlesztett szellemi képességével, tudományi jártasságával, szabadságával visszaél, — a társadalom alkotó elemét, a társadalmi egység összetartó kapesát gyöngíti és zuzza össze.

A példa itt se maradt vonzó hatás nélkül. A választási visszaélések felülről indultak ki, az országgyűlési képviselő-választásokkal vették kezdetüket. Mint a hegyről alárohánó víz-áradat, sok helyen utjokban összerombolva, törve pusztítva a társadalmi és erkölcsi élet legszebb virányáiban, a köz- és magán élet esaknem minden zugában szomorú nyomatok hagytak hátra. A példa vonzott és vonz.

Ma már egy falusi bírót, egy községi küldönczöt sem tudnak ami alkotmányos embereink pálinka korteskedés, itatás nélkül megválasztani felfogadni. Az mind áldomással, tisztelettel stb. jár. Mindezeknek a vége pedig erkölcsi hanyatlás, anyagi süllyedés, nyomor, koldusság, panas, jaj stb. stb.

Ezekhez járml a rengeteg adóteher, az adóknak kiszámítatlanul sokba kerülő drága végrehajtása, az emberek véres vérértékén élődikkedő uszorakamatok, melyek e népet valóban már már földöntutóvá tették. Továbbá az alkotmányos étellel járó sok oldalú kötelezettségek, a társadalmi, családi, emberbaráti, honfői, honpolgári stb. élet, előjogok követelményei, melyek igen sok esetben s mai humanisztikus és liberális viszonyaink között a közjótlet helyett az elégedetlenséget, elkeseredést apólják és növelik a keblekben.

Összejátszanak a társadalmi bajok és nyomorságok öregbítésére, a már vérző sebek felszaggatására és megnyitására a könnyelmű és esapongó ledérség, az ünhasát hízáló élvhajlászat, a kielégíthetlen és utólréhtetlen fényfűzés a ruházkodásban, a külső fellépésekben, a ház- és asztaltartásban, a sok és napi renden levő esalás, sikkasztás, rablás stb., melyek a szerény munka, lankadhatlan szorgalom, becsületes takarékoság félretétel vagy felsőbb esmére rajz és magasztosabb eszúra meggazdálkodott filléréin élődik, azokra vetik figyelmüket, tájjak szájukat, nyujtják ki istentelen kezeiket.

A társadalom minden rétegén rettentő módon látszik, hogy a mai rendtört elem, mely egykor a vallás és erkölcsiesség szellemével elevenítette fel a közéletet ösilitében polgári erényeiben, megrendítlye: ma a romlottság előharezossa, a társadalmi élet botránykövévé lett.

Akárhányszor gúján tapasztaljuk, hogy az államkormányzat és gépezet vezetői, ami nagy készültiséget negélyező előjáróink, — a kevés tiszteletré méltó kivétellel, — a rend és fegyelem fenntartása és helyre állítása helyett s mintha a törvé-

TÁRCSA.

PÉTERFILLÉREK.

A történet gazdag forrás,
Híven adta meg okulás, —
Felmutatván a hitet s erényt,
Küszö a bizos ösvényt.

Eről hűsések egy álnekek,
Hogy, éssz-féjny elmutt létekek,
Az események hű tükrök,
Vérsis irány életnekek.

Ha jálklyo, hűfandobogójny,
Mint fényugyó egy raggogójny;
Világítván a jövöre, —
Gyújtsa szívének tettere!

Mi a jelet csak egy értjük,
Ha a multat megfektjük;
Mert korunknak félajny,
Multaik kifjélt magent.

Lejélt idők sötét könyve,
Ha félajnyjuk, a hű gyöngyét
Léjnyk dicsőn félajnyjuk; —
A hitet dalni, — s összeraggójny!

Ha sörögysz, lény körül,
Szívünk-tekünk beleesöl; —
Szereletünk alapuka:
A hit, — Isten újámléka!

*
Szent az Istennek egyháza,
Örök igazság törtéje.

Melyet Krisztus alapított,
És örökre bizosított.

De mert halat üzent hűnekek,
Őt ostromolni nem szűnekek;
Amint mondá Istenfia,
Keresztjén kellett halnia!

És miként Ő üldözött,
Míg csak vérebizot nem lett;
Egyházaunk osztályrésze, —
Gonosz világ üldözése.

Zsábi, puping kezét fogott,
Hűök ellen dabakodott;
Az egyházaunk az sorsa, —
Gonosz világ öt marolassa.

Megetés, hirtön, gyálizot,
Kínzás, vérpád és üldozot,
A hűs elem rényfegyvere,
Megharozóli kínzás tere.

Fállizad a gyűs tudomány,
Rabamara kéli, mint az orkón; —
Hullának több százezeren,
De a székla meg nem eszen.

Első három század fulgtán,
Az üldözés folyton tartván;
A vértanuk ontott vére,
Az egyháza üldöst leve.
Földalatti üregekben,
Sötét éjjel s hűszóhált léghen,

Gyűltek össe közimára,
Hallgatni Isten szóra!
A hittörvény és szakadás;
Vall leggyászosabb zaklatás;
Gyaláz, dühöng, ostromra kel,
Kérelhetlen gyűtöléséggel.
Igy az öök fulgonyában,
Szakadatlan egyfolytában,
Századokból századokra,
Tabált egyház viharokra,
Nem is lehet elszólalálni,
Mít kellett annak küllni!
De széklién építe van, —
Elvész, ki elvee rohan!

A gonoszság álézt eserel,
Napjainkban új eszellel él; —
Read, jog, szabadság, népszava;
Zeng mindenfelől felszava!

Az öllenség jól szerezee,
Egytelkebe szörtekeze, —
Tökön jüzi a rabházozot, —
Előbb-utóbb vall kudarezot.

Ha katholicus országok
Kiszemelék, hol a gyzok
Igyekezekek konykolyt vetni
Ész és szívet vesztegetni.

Megetéségg hirtön zsábi,
Hittszolgáit ösírálni,
Ahitási a tekintélyt,
Bajtogatni a szavédélyt.

Nagyk ebütt hűszekere,
Hason után leselkedve,
Lappang, jüfel, a véson áll;
Sínán hűzgy — retent, kínál,
Szenfűtes az ellenátbar,
Neki eszköz: — kíj, pénz és bar:

Mindent bevon a körébe,
Ami illik a terebe,
Az öllenség így kezűle,
Az örmánygal friggésűle; —
A küzdele kézen lépét,
Megrontani a hű népet,
Ki van véte a vésháló, —
Elkerülí véson álló;
A könygelni belekerül, —
S öök vesztée elmerül!

Tevszereégg önté egykez, —
Gonosz urki szolgáit kész;
Fállitog az öllök örvény,
A jog ellen küzd az öllökgy.

Szavánk ebütt egytel könygelé,
Áll Öllözök, hol az öllökgyt
Léjnyk eszelle félajnygatni,
Az egyházat fosztogatni.

Az öllökség uralomra
Kupott, mindent diant halomra;
Rombol, ami újban áll, —
Nem untat mást szaromkönygál.

A törvényes fejedelmek
Törvönfosztottan mind elveanekek;
Szereségs feje egyházaunk,
Léjny veszté hirtökáink.

Az ezrelékek hirtökot
Mint székliéd eszérthetlen jogot;
Európa bizosítá, —
De téllenség megbénítá.

Egyházfeje: pápa-király,
Mint hű öre, független áll, —
Ő nem lehet alattvaló,
Léki fikormányon álló,
Pétri székének hirtöká,
A függetlenség léloka, —

nyek kötelező ereje rájuk már hatályon kívül helyeztetett volna, a közérkölesi és polgári rendet ép en ő k d u l j á k f e l .

Valóban a „tudóst” játszó ostoba gőg, elbizakodás és korlátolt kezdetleges ismeretkörűség, párosulva a rossz akarattal, rendetlen hatalmúság-vágygyal, önzés, hírvágy, kinesszonj és minden közléllyel felülintézkedés összpontosítási vágyával, valóságos rákfenéje az egyes községek erkölcsi, hit-, társadalmi és polgári életén.

És ki tudná megmondani, hogy a mai magán és közélet ezer és ezer irányún és ágú ügyeiben, melyek nem kis ismeretet s főképp lelkiismeretességet követelnek, mily óriási anyagi és erkölcsi károkat, veszedelmet, bukást és messzekiható bajokat okozhatnak és okoznak a községeknek és ezer egyesületnek s így a társadalomnak az egyes tudatlan és rossz akaratu vezetők és előjárók?

Egyes községek fejlődése, emelkedése és felvirágozása, vagy hanyatlása és bukása anyagilag és erkölcsileg igen sokat függ az előjáróktól. Ép ez áll a kis és nagy társadalom, a családok, községek, megyék, nepek, nemzetek, osztályok, államok stb. vezetőire s kormányozóira nézve.

VI.

A keresztény társadalom a maga erkölcsi és szellemi egységében, amint azt a kereszténység szelleme az Isten eszméjéhez méltó alakba öntve összeállította, ápolja, növeli és továbbfejleszteni s tégülök, valóban örökkön viruló és végnélkül tenyésző gyönyörűséges virágos kert, melynek millió meg millió nemű és növényzete közt, tengerként hullámozó változatosan tarka és millió színt játszó pompás virágsznyegek alatt és örök-

zöld bársony pamlaga mögött elrejtőzve, mérges kígyók és vipérák gonosz fajzatai lapjanganak.

Paradiesom ez, melyből nem hiányzik a jó és gonosz tudás fája, nem hiányzik az ördög és az angyal. Az ördög, mint Isten és átvének örök ellensége és a pokol hatalmassága. Az angyal, mint Isten szolgája, az emberiség védelme, az ég előjárója.

És ezen jelenséget, ezen álláspontot elég élénk világításban állítja elénk a társadalmi élet, mely valóban a jó és gonosz szellem örök forradalmának, végtelen harcának, szakadatlan torzalkodásának, folyton tartó küzdelemnek színtere, hol a megsebesültek és győztek, sírók és örömmíngók, jajtatók és kérkedők, megadázottak és felfújzók, elnyomott szegények és fejüket gögösün hordó gazdagok láncolatával s rengeteg seregével találkoznak.

A társadalom még azon vegyes növényzetű kert is, melyben a gyom és dróva, burján tenyészve, gazdagon burjánoz fel, s rohasztó kigözölgésével, mérges lehetetével fajtja és őríti el e különben isteni kert legszebb és legdusabb erkölcsi és szellemi virágait és örökbeeső kihajásait.

Itt burján tenyészik a gonosz minden tudás fája, melynek messzékiterjedő egyes ágai szomorú és sötét árnyat vetnek a hajdan legelőkeltebben viruló részekre és örökzöld parkjaira — s melyek elzárják ezektől az igazság napjának világosságait és melegítő fényét is.

A gonosz mindentudás fája ma a szabadság vagy jobban mondva: szabadosság légkörében, öntözve az erkölcsiiség vonalán álló szüvedéyek se hideg se meleg, iszapos forrásait-

*Erőszakkal etrálóba,
Olaszokba befoglata,
Gubid terr ellenségnek,
Neki rontni a Szenteknek,
Meggyújtani egysyppontját,
Leigázni hitűt apját!*
*Új nevet az áldozóknak,
A róssat fiak nem kősnak,
A szent atyát bántalmazó,
Mevéngt mevéngve halmozó!*
*Az áldozóknak más nevet,
Melyet űz a kor szellene: —
Nem bántja a gyarló testet, —
Mojlál a drága lelket.*
*Mit tudjak, mert hitűpöztet:
Isten védi az egyházat,
És ha szendelet ügyébre,
El nem hagyja igaz árt!*
*A pápa, több mint husz ére,
Könnyen utalva lére, —
Szabad papoly áslakóban,
Ellenő hatalmában,
Kárpótlási ajánlatot
Bitorkeztől nem fogadott: —
Meghírsült a cselszöveg,
Pápa előtt szent a hírvágy!*
*Mint őr az igazságoknak
Ellentmond a hitűbűbnak:
Rendületlen, mint sziklavér,
Segélyt egyedül Églől vár!*
*A világeggyház gondjai
S kormányja kiadásai
Egyfel-egygy megmaradtak, —
Furcsái kiapadtak!*
*Az ősbűbnak romjain,
Ezer gondok hullámain,*

*Egy szent arcznak vidámsága
Kisugárzik nyugalmát,
Angyalzónának fájalmat
Okoz es sok aggodalmat
A tapasztalt méltatlanság
És a terjedő gonoszokaj.*
*Utak örök, — lelki fehély,
Melyet szit a rút szenevelj: —
Bűnökkellett lézas árja,
A cibőgt most bejárja.*
*Gonosz szellem az áldozót
Levetve, vir halatharagot: —
Igy terjed a hitűt séreg: —
A jánab: — hitű s kesereg!*
*Abálséng, — pénz es elszel!
Annak rabja sok ember lett: —
Isten, hit s lelkiismeret,
Elűzve, ha van érzet.*
*Angyalnak hitűl félélly: —
Hitűl nélkül szörűz ág:
S im! a hitűbűg korában,
Csodált hitűnk támasz sorban.*
*Sprungol, ir, helga, fronzó,
Mint az egyházunk hitű jő,
Olasz, német és az angol
Szent ügy melléltőlazigja langol.*
*Velek a szép Amerika,
Os, Azsia és Afrika:
A kegyetlen versenye, —
Nemle magasztos példa ez!*
*Hita segít a szent atyát
Bőven ajánl pénz és hitű:
Nagy vigasz a jó atyára
E hitűs állesszűrt.*
*Hát a magyar nép hol marad,
A hit-rökennel nem balad?*

*Hála, részlet és kegyelet
Magyar szíven nem lel helyét!
A ténterá lett helyre,
Mert áldozásig hazag apja: —
Élőltél a jó néppel:
„A pápa ama közl inséggel: —
Félbizalm a magyar vére,
Ha más jé vértésére,
Mely könnyű szent atyánkat
Ki hitű szereti haragot,
Az ámbóba nem hallgat,
Ha közlél, ajkát mutat:
A magyar nép jótan eszén
Megtörve a rút eszelséggel.
A jó példa ültében hat,
Aki hitűt nem marudhat
Pozitív hitű s szép tényre,
Féllekesül e versenye,
Tudni kell azt a hozniunk,
Abósa lett a Pápnak!
Szent kiróva — kőbű kesereg,
Hozzánk Könyvből érkezett,
Vész es kétségün hozniunk egén,
Ő könnyűt kis séregő:
Pápa pápa — séregőse,
Lett e hannah megmentése,
A bírók hat e szép tényre
Bevontat dult, amit ére, —
Éres falnak — poszta csanak,
Velejűrték véres apónak,
Elpusztaltvolnászép hozniunk,
Csak hitűtmet mutatni rák:
De a cselszű közepette:
Pápa e honat megmentette,*

*A két Hungári korában,
És Indávir óstromában,
Több száz ezer aranyat adta,
És együtt hozsolt hitű halta,
Majd husz ére: Dava s Tiso
Mehélt szorítva rissza
Ártalmú úmas husz évéje,
Nyomban jón a nép insége,
A pápa, halál kifosztva,
Sok ezerrel segélyt osztva, —
Magyar népen így kénygírűt,
Ah! he sok könnyet betáruít!
Lám a pápa hajjalb atya,
Azt a magyar ámbudhatja:
Hitűsége e nemzetnek,
Ora, védly — jay és hitűk,
Ha más népek retélkednek,
Abóznak a tékénylnek: —
A magyarokul szent kotelme: —
Tanúsága segédleme,
Kis eszepekűl nagy tényre lesz,
A sok jűlér milliót tesz:
Nyugtal hi jűbalb áldozatra,
Abósa szől jó akaratra!
A pápnakul segélyt adni
S gonosz tervek ellen hatni, —
Sugallja a verűt helyzet,
S a fő iránti kegyelet,
Ki parancsol a szelkeknek,
Újtal állja versz éveknek:
Segélyünk s hitűnk jutalma
Lesz a szent ügy diadalma!*

nak moeskos eseppeivel már-már égig nőtt. Tultette magát az isteni tudáson és tudományon. Elválasztotta a vallást az erkülestöl. A modern müveltséget, saloni hajlongást a keztyüs kézszoritást, a zerge iraulásu hajlékonyságot, nádkönyvü hajlongást minden erkülesi és vallási positivizmus nélkül elegendőnek tartja és hiszi azon felsőbb rendeltetésének eléréséhez és eszményi magaslatának megközelítéséhez, melyre Isten az embert teremtette.

Azért a gonosz mindentudás ma már nem gondol Isten iránti köteleességeivel, tiszteletével, hálájával és tartozásaival. Nem törvényeivel, rendeleteivel, parancsaival és intézményeivel.

A mindentudás nem ismer böjtöt, tiltott idöt, pénteket, munkaszünetet, vasár- és ünnepeket. Nem ismeri a parancsokat, melyek ezeknek megtartását sürgetik.

Midön a keresztény szellem által növelt és életelt tudás böjtöl, ünnepelel, alamizsnálkodik, imádkozik, istentiszteletet tart, áldásért könyörög, az elvettekért hálát rebeg: a mindentudás húsát hizlalja, dolgoztat, szemét és arczát elfordítja a koldus elöl, majd káromkodik, tarokkkozik, zugodódik, átkozódik, szitkozódik Isten ellen.

A szegény rongy foszlányaival rejtegetve meztelenségét lázik, didereg, jeges vízzel, sovány pityókával enyhíti kiáltozó gyomrának éhingerét, kimond atallam nélkülöz, szenved és éhezik, az árvák, az elhagyottak éhségtöl gyötörtetve, kenyerért sírnak és a gonosz mindentudás emberei fényüzéssel ruházkodnak, gazdag terítkeikben daskálnak: a mi liberális uráinknak nem elég a farsangi vig élet, bele tánczolnak a szent hajthe, estélyeznek. laknázognak, tombolnak. Mit mondtok ezekre de rék üseink porladó hamvai? Szent Isten! mily örüasi visszáság? Vagy ez a szabadság, egyenlőség és testvériség megtestesült életképe? Ez a gyakorlati élet? Sírnak és vigadnak, panaszkodnak, hogy nines mit emünk, nem elég a fizetésünk, jövedelmünk és dözsölünk? Ez ám aztán a liberalizmus igazi parodiája, mely elöött korunk és társadalmunk mely megindulás-sal porba omol és füstteleg.

A hiz ez. Ez is egy véröz seb, egy fátyn kihajtás, egy emésztö baj társadalmi életünk testén. Seb, melyet a keresztényellenes szellemen ápolt, tudomány és gonosz mindentudás metszett rajta. Fátyn kihajtás, mely a vallás-erkülesi alástlyeltség posványaiöl nött és a mindentudás bodító galagonyáján sarjadott föl.

Emésztö baj, mely a társadalmat összetartó erkülesi és szellemi egység kapesát rombolja szét, a szeretetet és bizalmat, mint a társadalom életerejét emésztí fel, s anyagilag és erkülesileg magát az össztársadalom létét és alapját ässa alá.

Igy van. Együtt terem a tövis és róza. Együtt hajt föl az erény és bün. Együtt zöldel fel a jó és gonosz tudás fája. Igen, együtt, egymás mellett. Csak fájdalom! az emberek már természetüköl fogva felismerüv ugyan a jöt, az erényt. követik a gonoszot, a tiltottat. Igy lép elöterle és emelkedik felül a rombolás szellemének hatalma.

S ez annál fájdalmasabb és elszomorítóbb nyilvánul, minél inkább tapasztaljuk, hogy a mai tudomány nélkülözve a szeretet és az éghöl számára küldött vezérényt, minden léptenyomon rombol és rettentö pusztítással perzseli fel az egyedek, családok és társadalom szentélyét. S minél fájóbban tapasztaljuk, hogy a tévtanok és téveszmék felhürol erode és indulva ki, kiszámíthatlan erkülesi és anyagi kárt és veszedelmet tesznek és okoznak a társadalom alsóbb osztályában. Oh! mert tagadhatlan, hogy a példa vonz és rombolva hat, ha tölthürol adatik.

VII.

A mai társadalomnak egyik rettentöen sorvasztö betegsége onnan is van, hogy — mint mondani szokták: sok bába közt elvész a gyermek, — ma napság igen nagy azon emberek száma,

kik örökké ajkaikon hordják a népet, a társadalom ügyét, de valóságban megromtják jó érzelmét, téntra vezetik józan gondolkodási irányát, megvesztegetik jellemét, becsületét, megintgatják hitbeli meggyözödését, homályt vetnek erkülesi világára s végre anyagi nyomorba taszítják az egészset.

A társadalom ezen szöhöseinek száj-honfiainak felületes szabad gondolkodási módját és tüntetö törekvéseit látják érvényesülni, fájdalom! a felsőbb ugy, mint az alsóbb körökben. A kétértelemiség és a kételkedés vastag homálya borítja társadalmi életünk légkörét. A nyelv és szóhasznód, melyben polgári és politikai életünk nyilvánul bábéli zavarhoz hasonlít.

Nines talán ma egyetlen szó, mely akár a hittan, akár a morál, a jog, a politika stb. terén a legkülönbözöbb módon nem magyarizátnék föltre és a legveszedelmesebb téselyekre, jog sérelmekre, szellemi torzalkodásokra és luzavonásra nem szölgáltatna alkalmat. Már maga törvényeink és rendeleteink rettentos halmaza örüas telherrel nehezedik, társadalmi életünkre.

Szerencséseeknek mondhatják magukat azon kevesek, kik nek ügyeik, jozai, igazai védelmére és megóvására a törvények tömkelegéböl nem kellett még törv. ezikkeket és §§-okat felháytatni és elákerestetni.

Pedig a hamisítatlan történelem tanúsága szerint nem sok és rossz, hanem a kevés és jó törvények bizonyultak csak az állam polgárok előnyére és boldogítására.

A népet ajkaikon hordó, de tényleg azt megromtö szöhonfiak ugy, mint a törvények sokasága épséggel semmit sem bizonyít a nép, a nemzet magasabb müveltségre, értelmi fejlettségre és szellemi nagyra haladottsága mellett, söt ellenkezöleg az állam és társadalom alkotó elemének, a keresztény-szellem és erkülesi rend fogyatékosságáról és gyengüléséről tanuskodik.

Már most, ha nem tapasztalnök, hogy a keresztény szellem az iskolában, a közéletben, a családban, a társadalomban, a politikában, az irodalomban, a sajtóban üldöztek, harez és megtámadásnak van kitéve, — a szöhösök és törvények sokaságában nyilvánuló jelenség is elég arra, hogy ezekben veszélyt lássunk, mely a társadalmat, kulturát, civilizációt, ennek haladását és terjedését küülessel, megbünítással fenyegeti. Mert fölösleges lenne azt már a mondottak után is bizonyítgatni, hogy a keresztényiség nélkül sem társadalom, sem kultura, sem polgárosodás stb. nem gondolható.

A beteg társadalom egyedül csak a szellemben és szellem nyújtotta gyógyszerekkel lehet segíteni. Ezt pedig gyökerében kell meggyözögtatni, egész lényében újra szülni, megújítani.

„A jelen civilizációban a jó, amit magában foglal, keresztény, a tévelyek pedig és a rossz valamely hitáni vagy gyakrabban valamely böleséleti tévedésben lelik gyökereiket.“ E tévedések azok, melyek a tudományt elbaromosították, a müveltséget lederré tettek, a lelkiismeretet elöftötták, a lelket a lelkiürdalásoktól való félelem nélkül az állati vak indulatok és Istenellenes tudomány nyomorú szölgájává alacsonyították.

E szomorü állapotból kell felemelni az embert, a társadalmat.

Korunk értelmi és polgári megújulása a keresztényiségben, a keresztény civiltációban és ezek fejlesztésében rejlik.

Vagyis mitün a mai sülyedés onnan van, mert a mai iskola rendszer csak föl embereket képez, csak az értelmet fejlesztí, a szívet pedig parlagon, müveletlenül, neveletlenül hagyja: tehát a nevelés-oktatást kell önmagának visszadni, abban kell a keresztényiség isteni szellemét trónjára emelni vagyis az embert emberré kell tenni, nevelni, képezni.

Szomorütan kell azon tapasztalatnak kifejezést adnunk, hogy mióta hazánkat, nemzetünket és társadalmunkat a közöskölati kényszer-rendszer van hivatalu boldogítani és a müvelt nemzetek nivójára emelni, azóta az iskolát látogató gyermekek száma általában a statisztikai adatok szerint nem növekedett, hanem apadt, a halandóság már a túlterhelés által is üregbedett,

a fiatal nemzedék élet léggörét ez erkölestelenség, a romlott-ság mérges lehelete teszi dülegettecsé.

És e romlásnak indult nemzedék s polgári társadalom megújulásában és megújításában nagy szerep és felséges hivatás várna a keresztény irodalomra, mely ma mostoha gyermeke lett sok ezimzest keresztény polgárságnak is.

Pedig nem szabad felednünk, hogy „keresztv lesz minden haladás vezére a világ végéig.“ És ami minden haladónak jól figyelmeire méltatandó, hogy „az emberiség életének folyamában Krisztus a sarkpont és az a borzasztó kő, mely annak, ki ráesik, összetöri a szarvait, azt pedig, kire rá esik, összemorzsolja.“ A kereszténység szelleme, az igazság előbb-utóbb győzedelmeskedni fog. Az egyház ennek oszlopa, erőssége, melyen a pokol kapui sem fognak diadalmaskodni. A szenvedések teszik az egyháznak legszebb dicsőségét, a viharok egyik leghatározottabb életjét. — Born után derű jön. Vajha jöj-jön ez már nem sokára! U.

TANÜGY.

A tanulók oktatása az isteni tisztelet gyakorlására.

(Polyánis és vége.)

III. A tanulóknak az egyházi ünnepélyeken, körmenetekben, temetéseken, s ajtatosságon való részvételének oktatása.

A.) Ezen oktatás igen fontos dolog, mert a keresztény életben a tanításnak szoros kapcsolatban kell lennie az egyház életével; azért a gyermekeket egyes körmenetekre, nagyobb a befolyásosabb emberek temetésére s némely egyházi ünnepélyekre pl. a templom felszentelésének és vörsszentjének évforduló napján, adventi, böjti, májusi, októberi stb. ajtatosságokra mindig elő kell vezetni. Ezt követeli a hitnevelés célja, mely szerint a gyermekeket teljesen be kell vezetni az egyház szertartásaiba és szokásaiba, mi nélkül a tanítás célja nincs elérve. Ha az a kívánságunk, hogy a felnöttek az egyház ünnepélyein áhitatosan vegyenek részt, akkor a gyermekeknek kell megkezelniük a szoktatást. Az egyházi ünnepélyek oly magasztosak és elragadók — pl. csak az urnapi körmenet is, — hogy lehetetlen ott nem lelkesülni. Már ez magában is hat a gyenge szívre, melyet a tanító példája mely áhitatra is buzdít. Ha a gyermekek látják a felnöttek buzgóságát, ők is fölbuzdulnak és át vannak hatva szent hitük fölségétől. A gyermeket tehát mindig elő kell vezetni az egyházi ünnepélyekre, kellő rendben, felügyelet alatt. Kiválób alkalmakkor egyes jóviselői fiut vagy leányt, dísz ruhába ültöztetve, a pap mellé lehet helyezni. pl. Urnapkor, buza-szenteléskor stb., mint gyertya-vívókot vagy koszorúsokat alkalmazni: az által nem csak ők buzdulnak, hanem a többiek is, valamint a szülők, testvérek és más érdekeltek is. Ezekből látható, hogy a tanulóknak az egyházi ünnepélyekre való elővezetése nagyon szükséges és hasznos.

Ezért kívánjuk a kath. egyh. hatóságok, hogy a gyermekek ne csak ünnep- és vasnapokon vezetessenek templomba, hanem azon kívül az ünnepélyesebb isteni tiszteleteken és körmenetekben is részt vegyenek.¹⁾ Ugy azonban ezen részvétel másoknak építelésére s a gyermekek vallás-erkölcsi érzelmeinek gyarapítására szolgáljon, a következőkre főgond fordítandó:

1) Mindjárt az év elején állapítsa meg az iskola igazgatója a tanítókkal együtt: mely ünnepélyben és körmenetekben fognak a gyermekek részt venni? s megerősítés végett jelentsék be határozatukat az iskolaszéknek és püspöknek. — Ilyen ünnepélyek: Év elején iskola-megnyitás előtt a Szentlélek-Isten ünnepélyes se-

gítségül hívása, iskolai év végén a hálaadó isteni tisztelet; a király és királyné születés- és névnapja; a gyertya-, hamu- és pálmás-szentelés; Szt. János evangélista, Szt. Balázs torok-áldása, Nepom. Szt. János kilence napj vesemnyjé; feltámadási, keresztjáró, buza-szentelési, urnapi és bucsuhelyi körmenet; a helyi és idői viszonyokat illető ünnepélyek és gyász isteni tiszteletek pl. nagy emberek halálának évforduló emlék-napján.

2) Milyen ezen ünnepélyek vagy körmenetek közelednek, megvárjuk meg röviden ezek eredetét, jelentőségét, egyházi szertartásait, valamint azt is, minő lelkiüettel és hogyan kell ezeken részt venni. Előbb kifolyólag előzetesen intse a hitelemző a gyermekeket egyrésztben arra, hogy külsőleg előzetesen intse a hitelemző a gyermekeket egyrésztben arra, hogy külsőleg is tisztán és csinosan jelenjenek meg, másrésztben pedig, hogy ott magukat áhitatosan viseljék, imádkozzanak, a lármát, esevogást nevetgetést, játékok, taszítágot és más rendetlenkedést kerüljék. A körmenetek előtt intsik arra is, hogy mindenik az imakönyvet s olvasót hozza el: monljuk meg, hány órákor kell az iskolában lenniük.

3) Az ünnepély vagy körmenet napján az iskolában kellő időben megjelent gyermekeket a hitelemző vagy tanító ismételtén intse s buzdítsa áhitatra és rendre: az ünnepély vagy körmenet alatt minden tanító saját osztályára ügyeljen: jelölje ki az elő-imádkozókat a litánia vagy olvasó mondására, az ünnepély után mindjárt vagy másnap dorgálja meg kellően a rendetlenkedőket de a jókat dicsérje s jutalmazza meg érdem és szükség szerint. — Igen ezelszerű, hogy a hitelemző vagy tanító rendszer naplót vezessen az ünnepélyek és körmenetéről, s a megállapodásokot évről évre kísérelje figyelemmel — s ha távozik, utódlának adja át az egyintetű eljárás ápolásáért. Így utja vágatik minden félreértésnek, rendtelenségnek és elmaradásnak, mert így mindenki tudni fogja, mint volt a tavaly, úgy lesz az idén is. Ha esetleg valaminek változás kívántatnék, azt esakis az iskoláigazgató s tautestület megállapodása, az iskolaszék és püspök engedélyével lehet és szabad eszközölni. A felekezet nélküli iskoláknál is áll ez, a kath. tanulóknak nézve, mielő azonban az illető iskola hatóságának ia jelentés teendő, a zavar elkerüléséért. Ha akadály gúrdították, felsőbb helyre azonnal tettelebezi kell.

B.) A vallásos gyakorlatok u. m. az egyházi ének, szentséglátogatás és imádas, lelki ábrózás és más jámbor eszelekedetek igen nagy hatásuk mind a tanuló, mind a népre nézve, azért a hitelemző a legnagyobb odaadással terjeszesse ki figyelmet ezekre is és pedig:

1) Az egyházi énekekre. A templomban az éneklők kara az angyaloknak Isten dicsőítő seregét jelenti. Mily magasztos dolog az angyalokat képviselni, de még magasztosabb — az erény által — hozzájuk hasonlökká lenni. Az egyházi ének-tanításnál a hitelemző, a tanítóval egyetértve, jelöljön ki bizonyos óráit különösen az egyházi énekek tanítása és gyakorlására, melyek alatt tanítsa be az egyes időszakok szükséges énekeket, az egyházi hatóságától jóváhagyott énekkönyvből.

Hal felekezet nélküli iskola van, találjon a hitelemző az illető egyházi hatóság (isk.-szék s püspök) közbehjöttével alkalmat és módot arra, hogy az ott tanuló kath. gyermekek egyházi énekeket is tanulhassanak és a kath. iskola tanulóival a vallási gyakorlatokon lehetőleg mindig együtt vegyenek részt.

Hal a körülmények olyanok, pl. több pap van, igen ezelszerű, ha a tanulók nem a néppel, hanem külön hallgatnak azt misét, hal ez nem lehetséges, ott a néppel együtt hallgatván a szent misét, a hitelemző s tanító igyekezzen oly énekeket is betanítani, melyeket a néppel együtt énekelhessenek.

Az egyes énekek betanításánál a tanulóknak mindig szívére kell kútni, hogy aki buzgó, áhitattal énekel, az kétszeresen imádkozik s azért mindig jól kell figyelni a szavakra s azok szép jelentésére. Ha az énektanításkor a szöveget jól megmagyarázzuk, ezzel a vallás-erkölcsi érzelmeik ápolására is sokat

¹⁾ A Győrösi hitelemzőknak adott utasítás, 1881. aug. 21-én, 14-dik és 17-dik §

tettünk, mert a gyermeki szív az éneklőskor mindig át lesz latva, ha érti, mit énekel s mi annak a jelentése.

Az énektanítás előtt, miután megmagyaráztuk a szöveg jelentését s az isteni tisztelettel való összefüggését, azt utóbb fölolvassuk, s ha verse van írva, körülírva kimagyarázzuk. Ha kötetlen beszédben van, akkor is fölolvassuk s úgy az előbbi, mint ezen esetben is egyesektől kikérdezzük, hogy fogták föl a magyarázást és mit jegyeztek meg abból maguknak.

Ha a tanuló jól megértette az egyházi ének tartalmát, akkor éneklés közben át fogja érezni s mind maga, mind pedig aki hallja, eltelik buzgóssággal és lelkesüléssel. — Ezekből világos, hogy az egyházi ének tanítása igen fontos és nagy horderejű dolog, miért is minden hitelmező s minden tanító törekedjék arra, hogy az egyházi éneket minél nagyobb önodadással tanítsa.²⁾

2-or. A szentséglátogatás. Imádás és lelki áldozás. Nagyon hasznos és szükséges volna, ha azt a körülmények engedik, hogy a tanulók hetente legalább egyszer esőtörtőkön d. u. (hol a templom közel van az iskolához) szentséglátogatás és imádást végezzünk. Hol ez nem lehetséges, ott legalább meg kell mondani a tanulóknak, hogy szent mise alatt végezzék a Szentség imádást s lelki áldozást azért figyelmeztessük őket, hogy valaminthoz emberek közt fenálló barátság és szeretet a látogatás és együtt-lét által tartatik fenn és erősítettik meg; ugy Jézus iránti szeretetünk is csak úgy fog növekedni és folyton erősödni, ha őt a legméltóságosabb Oltáriszentségben minél többször meglátogatjuk s ott vele lélekben társalkodunk, őt buzgón imadjuk. Éppen ezért figyelmeztetni kell a tanulókat, mirelyt templomba lépnek, figyelmeiket azonnal Jézusra irányozzák s előtte térdel lejtassanak, őt üdvözüljék pl. „Üdvölgy édes Jézus a legszentebb Oltáriszentségben”. Ismertessük meg a tanulókkal oly könyveket, melyek főleg az Oltáriszentség imádlásáról szólnak így pl. legmelegebben ajánljuk Lág. Szt. Alfonz „Szentséglátogatás”-át. Buzdítsuk őket arra, hogy elmélkedjenek Jézus vehetetlen szeretetéről, irgalmáról, isteni méltóságáról, véghetetlen főltségéről, hívogatásáról, várakozásáról, az emberek hidegsége és háladanságáról. A hitetlenség utalatos és borzasztó következményeiről stb. — mondjanak neki hálát és forró köszönetet jóságáért, törekedjenek buzgóságuk és jóviseletükkel kiengesztelni a sok bántalmat, melylyel Jézust a hitetlenek illetik. Mint a gyermekek atyjának a barátjának, a betegek orvosának s jótévőjének, az alattvalók legjobb Urának mondják el bizalmasan bajukat, szükségüket s az a hit, a melyet Jézus szeretetének viszonzásául felgerjesztenek, nagy lelki örömet és sok kegyelmet fog számunkra kieszközölni.

Nagyon helytelenül tesznek az oly hitelmezők s tanítók, kik — mivel még nem értik a kisdeteknek (2) — szóba se hozzák Jézust az Oltáriszentségben. Jókor kell ezt szívükbe vésnii, hogy a templomba menetelkor a gyermek mindig lehessen eltelve Jézus szeretetétől. Hogy kívánhatják azt, hogy ők a templomban esendesen s ájtatosan viselkedjenek, ha tisztán nem tudják meg tulajdonképen ki van a templomban s az oltáron! Azért tehát semmit sem kell a tekintetben elmulasztani, hanem naponta többször erre őket figyelmeztetni, hogy az édes Jézus közöttik lakik.

Gyakran intünk s buzdítsuk a gyermekeket, hogy kapesolják össze a legméltóságosabb Oltáriszentség látogatását annak imádásával: mikor szent mise-re mennek vagy külön ájtatosságra járnak. A mint elmélkedésüket s ájtatosságukat elvégezték, boruljanak térdre a kenyér és bor színében jelen levő Isten ember előtt, gerjesszék fel magukban a hit, remény és szeretet indulatját, s aztán buzgón imadják őt, mint Urokat és Megváltókat; fejezzék ki iránta hódolatukat és imádlásukat; köszönjék meg neki, hogy az Oltáriszentségben magát esodálatosan, lelkünk élelmére, eledelül adta; s intdünk fel magukban a bántat bűnök felett, s igérjék meg

neki javulásokat s hogy őt igazán szeretni fogják s jövőre is gyakran meg fogják látogatni.

Említsük föl gyakran, hogy a szentek pl. szent. Alojz, Szaniszló, Berchmán János stb. stb. legnagyobb örömmel látogatták meg az Oltáriszentségben jelen levő Jézust s mily sok és nagy kegyelmeknek részesültek. Liguri Szt. Alfonz azt mondja a szentséglátogatásról: hogy az arra fordított idő legjobban van felhasználva s ennek tudata nem csak az életben, hanem a halál óráján is nagy vigasztalásunkra leend. Buzdítsuk tehát a gyermekeket, hogy minél többször látogassák meg az Oltáriszentséget s ha templomba épen nem mehetnek — vonuljanak otthon is kissé fölré s a templom felé fordulva imadják Jézust s képzeljék őt maguk előtt láthatóképen. Intsük s ne engedjük soha a gyermekeknek a templom körülijáratot vagy látást. Az ez ellen vétőket szigorúan büntessük meg. Ez által a hely szentsége mély hatást szül a gyermeki szívben, mit ha elhanyagoltunk a mulasztás később gonoszán meg fogja magát hozni.

3-or. A mi a lelki áldozást illeti figyelmeztesse a hitelmező s tanító növedéket arra, hogy mielőtt templomban vannak Jézust imadják, egyttal óhajtsák őt magukhoz venni lélekben, mert Aquinói Szt. Tamás szerint a lelki áldozás a habban áll, ha Jézust az Oltáriszentségben szívünkbe fogadni óhajtjuk. Hogy a gyermekek megszokják ezt, ismertessük meg velök: mily sok kegyelmet nyerhetnek a lelki áldozásban, mutassuk meg imakönyveikben, hol van arra való ima; utasítsuk őket oly könyvek³⁾ megszerzésére, melyek e czélra szólnak.

A szent atyák különösen ajánlják a lelki áldozást, mely által ők oly sok és nagy kegyelmben részesültek; *Abnái Sz. Teréz* azt mondja: „A lelki áldozás igen előnyös és hasznos, el ne hanyagold azt egy nap sem, mert ebből tudja meg az Úr, mennyire szereted őt.” Ez által nem csak hálánkat és szeretetünket mutatjuk ki Jézus iránt, hanem azon lelki éhség, kívánság és epekedés által, mely itt szívünket eltölti, meggyerhetjük a gyakori és méltó áldozás kegyelmét is. Valaminthoz, a testi ételeknek legjobb fűszere az éhség: ugy ezen érzelmek is fölkeltik bennünk a valódi szent áldozás utáni vágyat és hathatósan indítanak és ösztönöznek bennünket arra, hogy a tényleges áldozásra szívünket a bűnlábat által gyakran és kellően elkészítsük.⁴⁾

4-or. A jámbor eszelekedetek alatt értjük az alamszalkodást, betegek látogatását s szóval a lelki és testi irgalmasság eszelekedeteit. Szükséges ezekről is szólni a gyermekeknek, hogy semmi se legyen mellőzve, mi a ker. hitéletet tündökeltvé teszi. Persze azt ki kell fejteni, hogy a gyermek alamszalkodásra sztre szülni tudta nélkül nem köteles, mivel neki még semmije sincs; ők csak ahíból és azt adhatják oda, mit szülők megengednek. Az önmegtartadás — étel, italban legjobban gyakorolható, de itt is az egészségre nagyon kell vigyázni.

A jámbor gyakorlatok mindegyikét a szentek egyes példából kell kifejteni, ez a gyermeki szívet megfogadja s utánzásra buzdíja. Minden beszédünk és tettünk olyan legyen, hogy tanítványaink azokból okuljanak s tanuljanak. Adjunk mindenben előbb jó példát s csak aztán tanítsunk; így tett az Üdvözítő is, ki 30 évben át csak példát adott s utolsó 3 évében tanított nyilvánosan — mi a világ megtéréét eszköszilte. Az Üdvözítő a hitelmezők s tanítók mintaképe kiváltképen, azért őt kövessük mindenben s így egykor tanítványainkkal együtt, ha kötelességünknek lelkiismeretesen megfeleltünk — bátran jelenhetünk meg majd az utolsó napon az Ő rettenetes, de igazságos ítélőszéke elébe.

P. Felicidn.

²⁾ Semmi sem kívánatosabb a tekintetben, mintha a papnövekedőkben a névelők-jogok kiétel az őleg orgonulási tanulónak. Általános okaj az, hogy minden pap regens chori is lenne. Bár valószínű ezen okaj először is Erdélyben!

³⁾ Lig. Szt. Alfonz. Szentség látogatási. — Fonyó Pál. Legszenlebb nap stb. stb.

⁴⁾ Fonyó, Hitelmezőstan. 1865. — 223. l. 139. §. 3. p.

ISMERETTERJESZTŐ.

— Övszer a fiatal pulykák megbetegedése ellen. Azon káros betegség ellen, melynek a fiatal pulykák olykor 80 egész 90 százalékát áldozatul esik, egy francia gyógyszerész a következőt igen hatásosnak bizonyított övszernek alkalmazását ajánlja. Másfél gramm finom porrá törtött „chinai fahéjat“ (chinesischer Zimmt) egy fél gramm „gyömbért“, egy fél gramm „barbaisot“ (Eucium), egy fél gramm „jüniszt“, valamint két és fél gramm „szénasavas vaséleget“ (kohlensaures Eisenoxid) jól összevegyítünk, és ezen keverékből körülbelül 2—3 héttel azon időpont előtt, melyben a betegség be szokott következni, reggel és este, husz pulykára egy thekanálnyit, azok elsőgéhez adunk. Ezen eljárás 6 egész 8 hétig folytatandó s más szármányoknál is alkalmazható.

— Időjósító méhek. Régi tapasztalat, hogy sok állat sajátos érzékkel bír arra, hogy az időjárás változásait már jó előre megérzi. Így a méhek magatartása is következtetésül enged venni a bekövetkező időváltozásra s a tett megfigyelések alkalmazásával szerzett tapasztalatok következőkben foglalkozhat egybe: 1. Ha a méhek, jöllehet még szép idő van, nem igen akarak kirepülni, akkor esőt várhatunk. 2. Ha pedig akármely időtájban seresztesül tudniuk baba, ugy, hogy alig térnek be a nyílások, zivatar vagy vihar áll közeiben. 3. Ha borús ég mellett reggel élénken röpöködnék a méhek, ugy csakhamar ki fog sütni a nap, s az idő szépre fordul. 4. Az a feltéves, miszerint, ha a méhek a nagyon is nagy röpnyílást betapasztják, hideg tél következik, nem bír alappal: mert tapasztalás szerint nagyobb méhrajok gyakran ugy betapasztják, hogy alig fér ki egy-néhány egyszerű, még kisebb rajok a röpnyílást rendszeren érintetlen hagyják. A méhek különben hosszabb időre nem érzik előre az időjárást.

— Hatatos füstölő papír. Közöséges irópapirt néhány perezig egy salétrom-oldattal mártunk s ha teljesen megszáradt, egy borseszben faldótt benzoezavata (Benzoe) és storaxból készített keverékkel eset segélyezővel töltészen mindkét oldalán bekenjük. A papirt minden meleg alkalmazása nélkül szárítjuk meg s aztán hosszú szeletekre vágjuk. Ha e szeleteket meggyújtjuk, igen kellemes illat terjesztése mellett elhamvadnak. Ezen ezúlnak teljesen megfelelő s bárki által könnyen elkészíthető füstölő szernél olcsóbbat alig képzelhetni.

— Miként nyerhetünk a tyukoktól nagy és sok tojáást. Massamban a falusi asszonyok tyukjait telen nyáron át tojták, és e tojások 175 grammnyi (10 lat) súlyt is elérnek, többnyire kettős sárgával. Hogy ezt elérjék, a falusi mindennemű (nem mérges) nagy gombót és makkot szednek az erdőben, ezeket megszáritják és porrá törik. A lenmagpogácsát is apróra őrlik és rozs- meg buza-korpával elegyítik. Vízrel fészát gyurmak ezen keverékből, melyből borsónyi golyócskákat a tyukokat etetik. A makk- és lenmaghüvely-por aránya a gombaporról egyenlő, a korpásonét ezen mennyiséggel egyenlő ugy, hogy a gombapor negyedrészi a keverék térszabán. Naponta csak néhány golyócska alandó a tyuknak a többi eledelhez s a fáradság szép nagy tojásokkal jutalmaztók.

Kisebb egészségügyi közlemények. Dr. Nagy Sándor fővárosi orvos igen elismeréssel nyilatkozott Hoff János malata-kivont készítményéről, mint olyanról, mely a mell-, gyomor- és tüdőhajok ellen hataltós, 40 év óta kipróbált szer. Kapható Bpsten zsibáros ut 7. sz. — A Wiesbaden-i term. tud. társulat ülésén Dr. Guyé, az amsterdami egyetem filgyógyászati híres tanára érdekes felolvasást tartott, melyben egy újonan általa felfedezett betegség ismertet — mely csak a gyermekeknél fordul elő. Neve a prosectia; abban áll, hogy a gyermekeknél, kik nyitott szájjal alussznak orryukaik bedagadnak a felső részen s orrbán nem tudnak lélegezni; ez által a tüdőbe s a gy vértódlulást szenvedni a gyermekeket birtítja. — Borszépítő kenőcs. A nők örvendnek legjobban ez ilyennek: bizonyos számú almat meghámozva, összevágva s egyenlő súlyú sólan lúdszár peppé főzve kitűni s ártatlan arez-bőr kenőcsöt nyerneuk. — Kis gyermekek karón tartani egyesek állásban helytelen dolog, mert hátrahúzza igen gyenge lévén, még előgördül s el is törhet. — A rák betegségét nem mindig és nem is örökli ezt bizonyítja dr. Friedlrich orvos Regensburgban kialott ily ez. jeles műve: „Die Heilung des Krebses.“ Ara 18 kr.

HIRROVAT.

— **Ditró új orvosa** dr. Mezey Géza Gyergyó-Szent-Miklósról szálló helyére választott szept. 11-én orvosnak egyhangulag. Ő valóban örökli köztiszteltben állott b. e. szállótól azt a kedves modort, mely által mindenki tiszteli és szereti őt: kívánjuk, hogy minél kevesebb beteggel legyen baja, s legyen boldog környékben.

— **A kormány minden községre kötelezővé tette a tűzoltó-egylet alakítását:** Ditró nemesen gondolkozó képviselő-testülete már régebben elhatározta, most csak a szervezkedés van hátra.

— **Ditró műkedvelő-szintársulatát** működésre hívta fel a „Jó szív“ egyesület, a honi tűz-víz károsultak segélyezése céljából. Reméljük erre csak élet-jelt ad a társulat magáról ez öszön.

— **Iskola megnyitás.** Ditróban a róm. kath. polg. iskola szept. 16-án vasárnap d. e. 9 ó. ft. Takó János pleb. által tartott ünnepélyes „Veni Sancte“ val megnyitattott. Fényes sikert kívánunk a derék tanári karnak, mely hivatva van Ditró jövő nemzedékének egy új irányt adni, miáltal a szegénységnek indult nép egykor segítve lesz.

— **Haladás.** Az oly fontos hitelemzés van hivatva a nemzet újja teremtési s az álliberalizmus által elhíntet veszedelmes kinővésektől megtszítítani. Örömmel jellezhetjük, hogy e tekintetben Erdély igen halad, mert nagynevű püspöke Lönhart Ferencz ő Exeja gondoskodik arról, hogy minden nagyobb községbe a szükséghez mérten hitelemzőt rendel. Ujabban Gy. Sz árh egy lett ezen szerenesében részesítve. Az új hitelemző és s. lelkész Szigethy Gyula új áldozár. Sok szerenesét és kitartást kívánunk neki a szép pályán.

— **Gyergőszentmiklóson** Geröfy Andor operette s színmű társulata igen válogatott darabokkal mulattatja az intélemis közönséget. Ajánljuk őt szives pártfogásba.

— **Halálával vettük** Nm. Lönhart Ferencz püspök urnak ez idei 2-ik körlevelét, mely a pápa új encyelikáját s több miniszteri rendeletet tartalmaz.

— **Két új püspök.** Szept. 8-án Veszprémben dr. Simor János hg. primás felszentelte dr. báró Hornig Károly újonan kinevezett veszprémi püspököt, ki ez alkalommal trónfoglalását is tartá. Ugyanezen napon szenteltetett fel dr. Sz. S. e. G. á b o prepost segéd-püspökké Egerben, dr. Samossa János egri érsek által. Engedje az Ur, hogy apostalaink e két jeles utódja az egyház és haza boldogságán sokáig működjék.

— **Az új vallás- és közoktatási magyar minisztert** gr. Csáky Álbini ur személyében. ő Felsőge a király kinevezte. Eljen!

† **P. Agocs János Tivadar** minorita áldozár élte 34. áldozársága 5. évében M. Vászárhelyt két heti szenvedés után szept. 15-én elhunyt az Urban. Temetése 16-án ment végbe. R. i. p!

— **Ft. papság** figyelmébe ajánljuk F. Kolonics István kézdi-vászárhelyi orgona-művészt. Ditróban is ő javította ki a rozszant orgonát, mely ma teljesen új s eredeti hangjával bír.

— **A kalocsai új rituale** megjelent, az általános obaj az, hogy bár magyarul is megvolna, mert néplünk így szokta meg, s bajos eltérni a régítől.

— **Miert szegény sok ember?** Azért mert: az elszakadt ruhát nem foltoza, hanem újat vesz, a régi divatot folyton új-jal cseréli föl, a tejtelt el hagyja rmlani; az ístöt ezüstaknállal kaporja ki; az éles mosót benne hagyja ázni a mosogatólében; a szép nyelű kést forró vízben áztatja; a seprűt nem akasztja fel használat után; a személyes asztalterítőt ott

partja, hol egerek járnak; teknőt, tálal napon tart; a téli ruhát nyáron molyokkal pácizoltatja; éléskamrájából a lús- és zöldeglulladékokat nem takarítja ki; a stiftökemenézébe svábokat költöztet; a befőttes leveget elfelejti bekötni; a kávé, thea, bors és más fűszerféléket szabadon hagyja és a pácizolt lús levéhez elfelejti sót tenni. A szegénység nem szégyen, de a ki az itt elmondottak miatt szegény, az bizony szégyellheti magát.

— **Angelo Artico** vittoria-trianli haranggyáros a bolognai kiállításon kimutatta, hogy elrepedt harangnak új ütés nélkül előbbi hangját visszaadja. Ez érdekes találmány, csak hogy nálunk alig veheti valaki hasznát.

— **Helyreigazítás.** Multkori sz. 1-ső lapján a mottóban explorationem helyett *explorationem* olvasandó. — ugyszintén az előfizetők közt — Tompa = Tompos; Dénes = Deurs; Thury = Ihury.

IRODALOM.

A n. é. közönség b. figyelmébe ajánljuk a következő műveket.

Mutatvány Fülöp Alajos „Akszi omái.”-ból

Dat veniam corvis, vexat censura cubilis,

(Juvenalis.)

Gyenge galamb! téged, s nem varjút bínt az ítészet.
 (azaz: „Kákán keres esomót s ökir alatt borjút“)
 — Hogyha esomó kákán nincsen: kiess rá s leszen aztán. —
 Haud homo enpandus, quando est in crimine casus.
 Nem lehet oly vétkes, ki esetleg tette a vétket.
 Judicis est recti: nec vi, nec munere fleeti.
 Nem bír igaz bírót sem eriszak, pénz, sem ajándok.
 Parva juvenutis plerumque est cura salutis.
 Legkevesebb gondban lelkére az ifjuság van.

Nulla dies absit, quin linea ducta super sit.
 Oly napod egyszé legyen, melyben jó tett ne diszelegjen.
 Homo sum: — humani nihil a me alienum puto. (Terent.)
 Mind közös én velem is, mi csak emberi, mert vagyok ember.
 Malus, ubi se homini simulat, tunc est pessimus. (Seneca.)
 Leggonoszabb a gonosz, mikor ő jót s szentet utánoz.
 Divitis ad Manes nil feret umbra suos. (Ovidius.)
 Mit vilhet a gazdag vagyonából majd a sírom túl?!

Rara quidem virtus quon non fortuna gubernet,
 Quae maneat stabili — quon fugit illa — pede. (Ovid.)
 Ritkán látsz te örünyt, melynél a szerencse ha fordul
 Sziklaszilárd maradand mindig az ősi alap.
 Est vivax scriptis virtus, expersque sepulchri,
 Notitiam serae posteritatis habet. (Ovid.)
 Irva lévén az erény — sírtól nem félve — örökké
 Él a késő kor lelkes utódainál.

Omnia con — peremt, est virtus sola perennis,
 Mindenek elhullnak, csak az erkölcs él örökiglen.
 Longa belli preparatio celerem facit victoriam. (Seneca.)
 Aki hosszan készülődik a harcra,
 Gyors a győzeleme annak, s lesz hosszú.
 Qui secundus optat eventus, dimicet arte, non casu.
 Aki eredményt vár, okosan s jól küzdjön az innár.

— Igaz-e hogy mi kath. mindenben hátra vagyunk? Irta Munkay János esp. pleb. Kaplato Esztergomban Buzárovics Gy. nál 1 ftt. Remek egy mfi; 230 oldalon fenyvesen van igazolva, hogy a kath. nem állnak — semmiben hátra — hanem igen azok, kik ezt kiabálják. Lego et videbis!

— Superintendese vagy püspök? Irta Munkay János esp. pleb. Ára 1 ftt. kaplato ott hol az előbbi. Történelmi alapon be van e nélkül bizonyítva, hogy a protestans felekezeteknek nincs joguk fejüket püspöknek ezimezni. Luther és Calvin ezt

elvetette — tehát hol a következetesség? Iniquitas mentita est sibi. Ajánljuk főleg azoknak, kik a bath. egyházra kigyót békát kiáltanak — mert a történelmet nem ismerik s így szentük örökké sítót tet lát, hiába mondják: világgosság van!

MULATTATÓ.

Apró igazságok.

A meg nem fejtött vétek mindnyáron morászob.
 A kegy ténye nagyobb, mint minden jogtudományok.
 Hogyha a bűnbán oset játszott, fölment az embert
 Hogyha a törvény bínt nem lát, a vád ok megszűnt.
 Gyakran a hasznosból származnak igaz s egyenes jók
 Ferdik a törvényt, kik vosnik ajándékokat, pénz
 Galón gazdagító és Jusi fia n. a n. becsatosztó.
 Az, ki fél: büntet, megtart, tisztel, szeret, áldoz:
 Gazt, jogokat, jókat, törvényt s pulya lelki esalókat.
 Nem bír igaz bírót sem körös meg sem ajándok.
 Mert a gonoszról félt a világ — kitalálta a törvényt
 A tnyt és idejét a ténynek tarai ki szükség:
 Ezt a bíró mitán megelheri, biztos az utján.
 Tisztelettel te megzald a törvénynek, ha szabad vagy.
 Mindig forma szerint nyor a törvény csak jogos törvényt
 A szív jötelet teled és bántalmakat áltoz.
 Gondja lovára nagyobb oknak, sommit az igaz jog.
 Senki olyat nem ad, a nie nines, törvénybe van írva.
 Nines neje a papnak, mégis törvényesen adlat.
 Zárva ne tartsd fölled, ha perlyeje kiált a szegénynek.
 Hangzatos erszényed hamar ad jó véget a pornek.
 Megvetvén a szegényt, poklokra le köszites ösvényt.
 Pótdát ad a kiraly s a világ követésére mind áll.
 Pénz-állása szerint sok változtatja az értezt.
 Ritka v ó k vannak, bír jogkövetői S. l. o. n. a. k.
 Kik, ha midőn ninesen pénz löve, segítsenek ingyen.
 Nem látván tanukat, könnyűbb hordozni bajukat.
 Vágyz-e vidam létet s vágnai be esondson árted?
 Egy kikerülj minden perpatvat s háborút itton.
 Légyo a kis madrak — javaink feicsura ragadnak.

Az „Igazság”-ra fizettek a következők:

(Folytatás.)

Campiano Hyós pleb. 88-ra 10 sztt. másé. — P. Bálint Ágoston 87-re 2 ftt 20 kr. — Döczy János 86-ra 1 ftt 10 kr. 87-re 2 ftt 20 kr. 88-ra 2 ftt 20 kr. — Szekeres János 86-ra 1 ftt 10 kr. 87 és 88-ra 4 ftt 40 kr. — Prokopp Sámuel 86-ra 1 ftt 10 kr. 87-re 2 ftt 20 kr. 88-ra 2 ftt 20 kr. — Márkos Sándor 87-re 1 ftt 10 kr. — Baumgartner Ignéz 87-re 2 ftt 20 kr. — Steindler Edó 86-ra 1 ftt 10 kr. 87-re 2 ftt 20 kr. 88-ra 1 ftt 10 kr. — P. P. a. l. k. János s 86, 87 és 88-1-50 f. l. r. n. 4 ftt 10 kr. — Jámbri Kovács Sándor 88-ra 2 ftt 20 kr. — Ingályi Gábor 86 és 87-re 3 ftt 30 kr. — Truczsa Károly 88-ra 5 ftt 20 kr. — Dr. Kellenm. Károly 87-re 1 ftt 10 kr. — Császár Sándor 86 és 87-re 3 ftt 25 kr. — Csibly Lőrincz 88-ra 2 ftt 20 kr. — P. Pásztor Árkád 88-ra 1 ftt 10 kr. — Szt. F. r. zárla Szamosújvár 88-ra 2 ftt 20 kr. — Müller János 88-ra első féldy 1 ftt 10 kr. — Návrady János 87-re 1 ftt 10 kr. — Finta István 88-ra 2 ftt 20 kr. Novák János 87-re 1 ftt 10 kr. — Földes József 87-re 2 ftt 50 kr. — Zalaúyi J. J. a 88-ra 2 ftt 20 kr. — Imre Ferencz 88-ra 2 ftt 20 kr. — Kovács Ferencz 88-ra 2 ftt 20 kr. — Matlák Pál 88-ra 2 ftt 20 kr. — Illyósi Gyula 87-re 2 ftt 20 kr. — Ferenczy István 88-ra 2 ftt 20 kr. — Híz. Mátyás 88-ra 2 ftt 20 kr. — Körey Lueza 88-ra 2 ftt 20 kr. — Korbuly Mária 88-r 2 ftt 20 kr. — Zsigmond Andrák 86-ra 1 ftt 10 kr. 87-re 2 ftt 20 kr. — Ninger Ignéz 87-re 2 ftt 20 kr. — Kólossygy Antal 87-re 2 ftt 20 kr. — Végh János 87-re 2 ftt 20 kr. — Nm. Lönhart Ferencz pléssák 86-ra 1 ftt 10 kr. 87-re 2 ftt 20 kr. 88-ra 1 ftt 70 kr. — Dr. Mezey Géza 86-ra 1 ftt 10 kr. 87-re 2 ftt 20 kr.

(Folyt. köv.)

Ismételt felszólítás után sem fizettek, hanem a lapot elfogadás és huzamos járatás után — utóbb illetlen megjegyzéssel visszaküldöttek:

Schwarz Márton tanító, Boldogasszony; Herold Gyula tanító, Ny. Pármos; Szepesy István tanító, S. Újfal; Kádár Gyula, igazós P. Hya; Szabó István, tan. Madonicz; Kolner Illó; Kis-Körös; Erdős Andrák, N. Káta; Dobó Sándor, tan. Kakucs; Fülö János, R. Keresztúr.

Szerkesztői telephon.

— V. M. i. k. l. ó. r. u. n. a. k. Nem lesz baj, így esethen szívosen. — G. E. u. r. n. a. k. Kerezfalva. Elitözzök öpen e napokban.

Felelős szerkesztő és laptulajdonos: **Bourdeaux F. Olivér.** Lap-kiadó: **F. Szabó Lajos.**

Nyomatott Gyergyó-Ditró és Szárhegy könyvnyomdájában, Ditróban, 1888.